

Na osnovu člana 36 stav 1 i člana 38 stav 2 Zakona o zaštiti vazduha ("Službeni list CG", broj 25/10), Ministarstvo održivog razvoja i turizma, donijelo je

P R A V I L N I K
O POPISU GASOVA I NAČINU IZRADE INVENTARA EMISIJE GASOVA SA EFEKTOM STAKLENE
BAŠTE I RAZMJENI INFORMACIJA

Predmet

Član 1

Ovim pravilnikom uređuje se popis gasova sa efektom staklene bašte, rokovi za izradu izvještaja, način izrade inventara emisija gasova sa efektom staklene bašte, nacionalnog inventara emisija zagađujućih materija u vazduh i razmjena informacija.

Značenje izraza

Član 2

Izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeća značenja:

- 1) **potencijal globalnog zagrijavanja (global warming potential – GWP) gasa sa efektom staklene bašte** je ukupan doprinos globalnom zagrijavanju emisija jedne jedinice gasa u odnosu na jedinicu referentnog gasa (ugljen-IV-oksida) kojem je dodijeljena vrijednost "1";
- 2) **politike i mjere** su instrumenti kojima se ispunjavaju preuzete obaveze potvrđenim međunarodnim ugovorima iz oblasti zaštite vazduha i klimatskih promjena;
- 3) **ex ante ispitivanje politika i mjera** je evaluacija projektovanih efekata politika i mjera;
- 4) **ex postispitivanje politika i mjera** je evaluacija efekata politika i mjera nakon njihovog sprovođenja;
- 5) **projekcije bez mjera** su projekcije antropogenih emisija gasova sa efektom staklene bašte po izvorima i ponorima, kojima se isključuju efekti svih politika i mjera koje su planirane, usvojene ili sprovedene nakon godine koja je uzeta kao polazna tačka za projekciju;
- 6) **projekcije sa mjerama** su projekcije antropogenih emisija gasova sa efektom staklene bašte po izvorima i ponorima, kojima se uzimaju u obzir, u smislu smanjenja emisija gasova sa efektom staklene bašte, politike i mjere koje su usvojene i sprovedene;
- 7) **projekcije sa dodatnim mjerama** su projekcije antropogenih emisija gasova sa efektom staklene bašte po izvorima i ponorima, kojima se uzimaju u obzir, u smislu smanjenja emisija gasova sa efektom staklene bašte, politike i mjere koje su usvojene i sprovedene, kao i mjere koje su planirane radi ublažavanja negativnih uticaja klimatskih promjena;
- 8) **analiza stabilnosti** je ispitivanje modela pri čemu se stabilnost ili osjetljivost rezultata modela poredi sa varijacijama ulaznih podataka;
- 9) **tehničke ispravke** su intervencije u inventaru koje se vrše u skladu sa revizijom inventara kada dostavljeni podaci nisu kompletni ili nisu pripremljeni u skladu sa propisanim uputstvima;
- 10) **preračuni** su procedure za ponovnu procjenu emisija gasova prikazanih u dostavljenim inventarima i vrše se zbog promjene metodologije ili emisijskih faktora, uključivanja novih

kategorija izvora ili ponora ili novih gasova ili zbog promjena potencijala globalnog zagrijavanja.

Popis gasova sa efektom staklene bašte

Član 3

Popis gasova sa efektom staklene bašte dat je u Prilogu 1 koji je sastavni dio ovog pravilnika.

Inventar emisija gasova sa efektom staklene bašte

Član 4

Inventar emisija gasova sa efektom staklene bašte izrađuje se u skladu sa uputstvom za izvještavanje prema Okvirnoj konvenciji Ujedinjenih nacija o klimatskim promjenama i uputstvima Međudržavnog panela za klimatske promjene (IPCC).

Sadržaj inventara emisija gasova sa efektom staklene bašte po izvorima emisija dat je u Prilogu 2 koji je sastavni dio ovog pravilnika.

Podaci za izradu inventara

Član 5

Inventar emisija gasova sa efektom staklene bašte izrađuje se na osnovu:

- statističkih podataka (energetski bilans, industrijska proizvodnja, poljoprivredna statistika, saobraćaj, demografski podaci, podaci iz popisa i posebnih statističkih istraživanja);
- podataka o emisijama iz katastra zagađivača;
- podataka o potrošnji alternativnih supstanci (F-gasova);
- podataka o maksimalnim nacionalnim emisijama određenih zagađujućih materija;
- institucionalnih podataka iz nadležnih organa za pojedine sektore;
- podataka o aktivnostima zagađivača;
- baza podataka o emisionim faktorima;
- podataka iz drugih izvora.

Način izrade inventara

Član 6

Izradom inventara gasova sa efektom staklene bašte obezbjeđuje se:

- pravovremeno prikupljanje podataka i izvještavanje u propisanom roku;
- transparentnost, kroz jasna pojašnjenja o korišćenim metodologijama i pretpostavkama, izvorima podataka, preračunavanjima i dr.;
- slijedljivost, korišćenjem iste metodologije za sve vremenske serije;
- uporedivost, kroz korišćenje propisanih formata za izvještavanje;
- cjelovitost, tako da nacionalni inventar pokriva sve izvore i ponore emisija i sve gasove, odnosno zagađujuće materije za cjelokupnu nacionalnu teritoriju;
- tačnost, radi obezbijedjenja da procjenjene emisije gasova ne odstupaju značajno od stvarnih emisija, odnosno da je pouzdanost podataka na zahtjevanom nivou.

Kvalitet podataka

Član 7

Kvalitet podataka obezbjeđuje se primjenom unaprijed planirane procedure koju sprovode zaposleni koji nisu direktno uključeni u izradu inventara.

Kontrola kvaliteta podataka je dio interne procedure koju tokom izrade inventara sprovode zaposleni koji izrađuju inventare.

Kontrolom kvaliteta podataka utvrđuje se tačnost, integritet, cjelovitost podataka, greške i propusti.

Kontrola kvaliteta podataka obuhvata arhiviranje inventara i pratećeg materijala i dokumentacije.

Verifikacija se obavlja po potrebi nakon izrade inventara.

Nacionalni inventar emisija zagađujućih materija u vazduh

Član 8

Nacionalni inventar emisija zagađujućih materija u vazduh izrađuje se na osnovu podataka iz člana 5 ovog pravilnika.

Nacionalni inventar emisija zagađujućih materija u vazduh izrađuje se u skladu sa EMEP/EEA uputstvom za izradu inventara i čl. 6 i 7 ovog pravilnika.

Sadržaj inventara emisija zagađujućih materija u vazduh po izvorima emisija dat je u Prilogu 3 koji je sastavni dio ovog pravilnika.

Nacionalni inventar emisija zagađujućih materija u vazduh dostavlja se u elektronskoj formi, u standardizovanom formatu EMEP Centru za Inventare emisija i projekcije (CEIP) ili se učitava u centralnu bazu podataka EIONET do 15. februara tekuće za prethodnu godinu.

Rokovi za izradu izvještaja

Član 9

Inventar i izvještaj o inventaru emisija gasova sa efektom staklene bašte dostavlja se Sekretarijatu Okvirne konvencije Ujedinjenih nacija o klimatskim promjenama do 15. aprila tekuće za prethodnu godinu, a Evropskoj komisiji do 15. marta tekuće za prethodnu godinu.

Inventar i izvještaj o nacionalnom inventaru emisija zagađujućih materija u vazduh (informativni izvještaj) dostavlja se EMEP Centru za Inventare emisija i projekcije (CEIP) i Sekretarijatu Konvencije o prekograničnom prenosu zagađenja vazduha na velikim udaljenostima najkasnije do 15. marta tekuće za prethodnu godinu.

Preliminarni inventar emisija gasova sa efektom staklene bašte dostavlja se Evropskoj komisiji do 31. jula tekuće za prethodnu godinu.

Stupanje na snagu
Član 10

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 09 – 80/49

Podgorica, 8. septembra 2014. godine

Ministar,
Branimir Gvozdenović, s.r.

PRILOG 1

POPIS GASOVA SA EFEKTOM STAKLENE BAŠTE

- Ugljen-(IV) oksid (CO_2)
- Metan (CH_4)
- Azot-(I)oksid (N_2O)
- Sumpor (VI)-fluorid (SF_6)
- Azot-(III)fluorid (NF_3)
- Hidrofluorougļjovodonici (HFCs):
 - HFC-23 CHF_3
 - HFC-32 CH_2F_2
 - HFC-41 CH_3F
 - HFC-125 CHF_2CF_3
 - HFC-134 CHF_2CHF_2
 - HFC-134a CH_2FCF_3
 - HFC-143 CH_2FCHF_2
 - HFC-143a CH_3CF_3
 - HFC-152 $\text{CH}_2\text{FCH}_2\text{F}$
 - HFC-152a CH_3CHF_2
 - HFC-161 $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{F}$
 - HFC-227ea $\text{CF}_3\text{CHFCF}_3$
 - HFC-236cb $\text{CF}_3\text{CF}_2\text{CH}_2\text{F}$
 - HFC-236ea $\text{CF}_3\text{CHFCHF}_2$
 - HFC-236fa $\text{CF}_3\text{CH}_2\text{CF}_3$
 - HFC-245fa $\text{CHF}_2\text{CH}_2\text{CF}_3$
 - HFC-245ca $\text{CH}_2\text{FCF}_2\text{CHF}_2$
 - HFC-365mfc $\text{CH}_3\text{CF}_2\text{CH}_2\text{CF}_3$
 - HFC-43-10mee $\text{CF}_3\text{CHFCHFCF}_2\text{CF}_3$ or ($\text{C}_5\text{H}_2\text{F}_{10}$)
- Perfluorougļjovodonici (PFCs):

- PFC-14, Perfluorometan, CF₄
- PFC-116, Perfluoroetan, C₂F₆
- PFC-218, Perfluoropropan, C₃F₈
- PFC-318, Perfluorociklobutan, c-C₄F₈
- Perfluorociklopropan c-C₃F₆
- PFC-3-1-10, Perfluorobutan, C₄F₁₀
- PFC-4-1-12, Perfluoropenten, C₅F₁₂
- PFC-5-1-14, Perfluoroheksan, C₆F₁₄
- PFC-9-1-18, C₁₀F₁₈

PRILOG 2

SADRŽAJ INVENTARA GASOVA SA EFEKTOM STAKLENE BAŠTE

Inventar emisija gasova sa efektom staklene bašte sadrži:

- emisije gasova sa efektom staklene bašte iz Priloga 3 ovog pravilnika, odnosno, emisije ugljen-(IV)-oksida, metana, azot-(I)-oksida, hidrofluorougļjovodonika (HFC), perfluorougļjovodonika (PFC) i sumporheksafluorida iz energetike (sagorijevanje goriva i fugitivne emisije iz goriva), industrijskih procesa, upotrebe rastvarača i ostalih proizvoda, poljoprivrede i upravljanja otpadom, izraženih u tonama ekvivalenta CO₂ za prethodnu godinu, pri čemu se emisije CO₂ iz civilnog vazduhoplovstva smatraju jednakim nuli;
- emisije ugljen-II-oksida, sumpor-(IV)-oksida, oksida azota i isparljivih organskih jedinjenja u skladu sa podacima iz inventara emisija gasova zagađujućih materija u vazduh u skladu sa Konvencijom o prekograničnom prenosu zagađivanja vazduha na velikim udaljenostima i maksimalnim nacionalnim emisijama za prethodnu godinu;
- emisije gasova sa efektom staklene bašte po izvorima i ponorima koje potiču od upotrebe zemljišta, promjene namjene zemljišta i šumarstva za prethodnu godinu, obračunate u skladu sa zahtjevima Okvirne konvencije Ujedinjenih nacija o klimatskim promjenama;
- sve promjene podataka iz prethodne četiri alineje za period od bazne godine do godine koja prethodi godini za koju se izvještava uz obrazloženje izvršenih promjena;
- podatke o indikatorima u skladu sa prilogom 5 ovog pravilnika, za prethodnu godinu.

Tabela 1 - Kategorije izvora, odnosno ponora emisija gasova sa efektom staklene bašte po sektorima

	SEKTORI	OPIS AKTIVNOSTI
1	ENERGETIKA	Ukupne emisije svih gasova sa efektom staklene bašte iz stacionarnih i pokretnih izvora (sagorijevanje goriva uključujući i fugitivne emisije iz sagorijevanja)
2	INDUSTRIJSKI PROCESI	Emisije koje se pojavljuju kao nusproizvod industrijskih procesa ili fugitivne emisije gasova sa efektom staklene bašte iz industrijskih procesa.

3	UPOTREBA RASTVARAČA I DRUGIH PROIZVODA	Emisije nemetanskih organskih lako isparljivih jedinjenja koje potiču od upotrebe rastvarača ili drugih proizvoda koji sadrže organska lako isparljiva jedinjenja.
4	POLJOPRIVREDA	Ukupne antropogene emisije iz ovog sektora izuzev emisija koje potiču od sagorijevanja goriva i emisija iz kanalizacionog mulja koje se tretiraju u sektorima "energetika" i "upravljanje otpadom".
5	UPOTREBA ZEMLJIŠTA, PROMJENA NAMJENE ZEMLJIŠTA I ŠUMARSTVO	Ukupne emisije i ponori gasova sa efektom staklene bašte iz šumarstva i promjene namjene zemljišta.
6	UPRAVLJANJE OTPADOM	Ukupne emisije iz aktivnosti upravljanja otpadom.
7	OSTALE AKTIVNOSTI	Druge aktivnosti koje predstavljaju izvore ili ponore gasova sa efektom staklene bašte koje nisu obuhvaćene drugim sektorima.

PRILOG 3

SADRŽAJ INVENTARA EMISIJA ZAGAĐUJUĆIH MATERIJA U VAZDUH

Tabela 2 - Kategorije izvora emisija zagađujućih materija u vazduh po sektorima

Šifra sektora	SEKTORI	OPIS AKTIVNOSTI
1	ENERGETIKA	1.A Sagorijevanje goriva 1.B Fugitivne emisije iz sagorijevanja goriva
2	INDUSTRIJSKI PROCESI I UPOTREBA PROIZVODA	2.A Upotreba proizvoda od mineralnih sirovina 2.B Hemijska industrija 2.C Metalurgija 2.D-2.L Upotreba drugih proizvoda i rastvarača
3	POLJOPRIVREDA	3.B Upotreba stajnjaka 3.D.f, 3.I druge poljoprivredne aktivnosti uključujući upotrebu pesticida 3.F Spaljivanje polja nakon žetve i poljoprivrednog otpada na otvorenom
5	UPRAVLJANJE OTPADOM	5.A Odlaganje čvrstog otpada 5.B.1 Kompostiranje 5.B.2 Anaerobno razlaganje otpada u postrojenjima sa biogasom 5.C.1.a Spaljivanje komunalnog otpada 5.C.1.b Spaljivanje industrijskog otpada uključujući opasni otpad i kanalizacioni mulj 5.C.1.b.iii Spaljivanje medicinskog otpada 5.C.1.b.v Kremacija 5.C.2 Spaljivanje otpada na otvorenom 5.D Tretman otpadnih voda 5.E Druge aktivnosti upravljanja otpadom
6	OSTALI IZVORI EMISIJA	6.A Ostali izvori
11	PRIRODNI IZVORI EMISIJA	11.A Vulkani 11.B Šumski požari 11.C Drugi prirodni izvori